

12 SEP. 1972

4250

MINISTERIE VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

De Raad van de gemeente
Appingedam
te
A p p i n g e d a m

uw brief

afdeling en nummer

Rijswijk (ZH), Steenvoordelaan 370, tel. 070-~~6666~~

94 92 33

Overwerp

Aanwijzing beschermd
stadsgezicht te
Appingedam, gemeente
Appingedam.

M.M.A./Mo.-166.418. 11 SEP. 1972

Met toezending van een afschrift van de beschikking van mij en mijn ambtgenoot van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van heden, M.M.A./Mo.-164.810 met bijlagen geef ik u kennis van de aanwijzing als beschermd stadsgezicht in de zin van artikel 20 van de Monumentenwet van het gebied in de gemeente Appingedam, zoals is aangegeven in de bij het genoemde besluit behorende tekening en als omschreven in de bijbehorende toelichting.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
namens deze,
de Secretaris-Generaal,

(Mr. J. van Viegen).

	B	W	W	W		
accoord						
voor kennis- geving aan.						
bespreken						
afwijzen						
eerst rapport						
Secretaris						

25 SEP 1972

1. Procedure?
2. Compromis, advies, etc. Medelid.

Bijlagen

div.

Kent zorgheest
L in gel congeven

CRM 217 - 021881* - 41

het zorgheest
verreken met het
verlief van nu zorgheest
plein, welke op advies van
commissie Straten Appingedam

Afdeling en nummer
MMA/Mo 164.810

RIJSWIJK (ZH)

11 SEP. 1972

Afschrift

4250

12 SEP. 1972

4250

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK
EN

DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

- Overwegende dat Appingedam, gemeente Appingedam, gelegen ter weerszijden van het Damsterdiep, door zijn in oorsprong middeleeuwse aanleg, door de vrijwel aaneengesloten bebouwing in de Solwerderstraat en in de Dijkstraat en door de kerksituatie een beeld oplevert, dat van algemeen belang is vanwege het karakter en de schoonheid ervan;

Gelet op artikel 20 van de Monumentenwet;

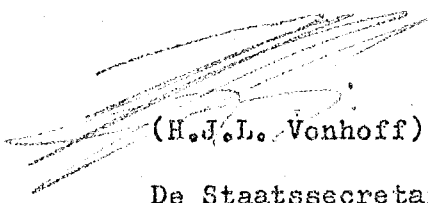
Gehoord de Monumentenraad, de raad van de gemeente Appingedam, gedeputeerde staten van Groningen en de Rijksplanologische Commissie;

BESLUITEN:

Het gebied in de gemeente Appingedam zoals is aangegeven op de bij deze beschikking behorende tekening nr. 228 en zoals omschreven in de toelichting bij deze beschikking, aan te wijzen als stadsgezicht in de zin van artikel 20 van de Monumentenwet.

Van deze beschikking, waarvan mededeling zal worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant, zal afschrift worden gezonden aan de Monumentenraad, de raad van de gemeente Appingedam, gedeputeerde staten van Groningen en de Rijksplanologische Commissie.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,

(H.J.L. Vonhoff).

De Staatssecretaris van Volkshuis-
vesting en Ruimtelijke Ordening,

(Drs. K.W. Buck).

fotocopy
[Signature]

TOELICHTING bij de beschikking tot aanwijzing van een beschermd stadsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet te APPINGEDAM, gemeente Appingedam.

Het beschermde stadsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tekening nr. 228) door een stippellijn omgrensde gebied.

Appingedam is buiten de stad Groningen de enige tot stad uitgegroeide nederzetting van de provincie Groningen. De plaats ontwikkelde zich aan de, uit het westelijk gedeelte van Fivelingo komende Delf (het huidige Damsterdiep), bij het punt waar de van het noorden en zuiden komende Heekt en Groeve zich met de Delf verenigen. Op de dijk, ter weerszijden van het Diep, dat ook nu nog in een bochtig verloop schilderachtig door de stad stroomt, ontstond een bebouwing, waaruit de huidige stad zich vormde.

De vroegtijdige opkomst van Appingedam blijkt uit de zogenoemde Buurbrief, de in 1327 bij de Opstalboom bezegelde bevestiging van de gewoonterechten en inzettingen door de overheden der Friese Zeelanden en van Fivelingo; voorts uit de omstandigheid, dat een tol van Bremen voor het vervoer op de Wezer uit ongeveer 1373 gunstige uitzonderingstarieven kende voor schepen uit Appingedam. Voor haar later belang pleit de schenking van vier vrije jaarmarkten en een weekmarkt bij de giftbrief uit 1504 van Hertog George van Saksen. De gunstige ligging aan het Diep, dat in open verbinding stond met de zee, maakte de plaats tot een handelscentrum voor een wijde omgeving. De stad had een eigen rechtbank, en er werd munt voor de omme-landen geslagen.

Door haar ligging had Appingedam evenwel ook veel te lijden van oorlogsgeweld. De stad werd in 1514 na de inneming door de Saksen geplunderd en uitgemoord, terwijl na de verovering door de Keizerlijke troepen op de Geldersen in 1536 de wallen voor- goed werden geslecht. De welvaart werd bovendien bij voortdurend ongunstig beïnvloed door de heerszucht van de stad Groningen, die zich tegenover het gehele gewest het stapelrecht aanmatigde en hieraan tot in de 17de eeuw Appingedam wist te onderwerpen.

Ook de opkomst van Delfzijl, ontstaan bij de sluisen inde Delf, was voor de handelsscheepvaart op Appingedam niet gunstig. Toch wist de plaats zich steeds als handelsplaats te handhaven en bleef het de marktplaats voor de omgeving.

De plattegrond van de stad vertoont een langgerekte vorm ter weerszijden van het oost-west gerichte Damsterdiep. Evenwijdig aan het gebogen verloop van het Diep ligt aan beide kanten een straat, respectievelijk aan de noordzijde de Solwerderstraat en aan de zuidzijde de Dijkstraat. Zuidelijk, min of meer evenwijdig aan de Dijkstraat ligt de Wijkstraat, waarvan de zuidelijke bebouwing aan de achterzijde wordt begrensd door het Nieuws Diep, dat gedeeltelijk door de oude vestinggracht is gegraven.

De stedenbouwkundige structuur van het middeleeuwse Appingedam, in sterke mate bepaald door de stroomrichting van het Diep, als binnende reeds lang verdwenen wallen en vestinggracht ook nu nog vrijwel ongewijzigd aanwezig. Hoogtepunten uit oogpunt van stedschoon vormen hierin het Damsterdiep en de zuidelijk van de Wijkstraat gelegen kerksituatie. De Solwerder- en de Dijkstraat zijn door het gebogen verloop en de grote gevarieerdheid van de grotendeels tot winkel ingerichte panden voor het stadsgezicht van betekenis. De vrijwel aaneengesloten bebouwing in deze straten bestaat doorgaans uit twee bouwlagen onder een kap, die met panden is gedekt en met aan de straatzijden een lijst- of topgevel. Aan de Dijkstraat zijn slechts weinig panden uiterlijk van monumentale waarde. Zij bevatten echter meestal een middeleeuwse kern en hebben voor een deel ook, doordat de achterzijden grenzen aan het Damsterdiep en aan het oude centrum van kerk, raadhuis en toren, een belangrijke functie in het stadsbeeld. Interessanter en voor Groningen en heel Noord Nederland uniek, is de situatie aan de andere zijde van het Diep, waar aan de zuidzijde van de Solwerderstraat een aantal in oorsprong middeleeuwse huizen is gebouwd met over het water uitgekraagde uitbouwen. Voorts zijn aan deze zijde de op enkele plaatsen voorkomende sterk hellende open erven van veel waarde voor het karakter. Het oostelijk gedeelte van de Solwerderstraat, tussen de St. Annastraat en de Noordersingel is vanwege het goede profiel, de schaal en het karakter van de aan beide zijden aaneengesloten straatwanden van belang. In tegenstelling met het andere deel van de Solwerderstraat kenmerkt dit gedeelte zich door het woonkarakter en de

kleinere schaal van de merendeels oude woonhuizen.

Zonder de ontwikkeling te schaden, waarbij verwacht kan worden dat een toenemend aantal huizen tot winkel zal worden ingericht, zal het beleid erop gericht moeten zijn zoveel mogelijk het stedelijk karakter te behouden en zelfs te versterken. Vooral aan de waterzijde, waarop men vanaf de brugjes en open erven een verrassend uitzicht heeft, zal grote omzichtigheid geboden zijn.

Het stads gedeelte ten westen van het Gouden Pand is mede in het gezicht betrokken vanwege de kenmerkende structuur van wegen en bebouwing. De relatie van dit gebied met het Gouden Pand en de Solwerderstraat is zo sterk dat de ook daar te treffen stedenbouwkundige maatregelen met zorg gekozen dienen te worden.

Een ander hoogtepunt in het stadsbeeld vormt de genoemde kerksituatie. Het grote kerkgebouw, oorspronkelijk een éénbeukige romano-gotische kruiskerk, kreeg door latere toevoegingen en veranderingen het karakter van een hallekerk. Rondom het gebouw bevindt zich het voormalige kerkhof, dat aan de zuidzijde tot plantsoen werd gewijzigd. Aan de zijde van de Wijkstraat bevindt zich de afzonderlijke toren, die in het midden van de 19de eeuw werd vernieuwd. Op het tot plein veranderd gedeelte van het oude kerkhof staat, tegen het noordelijk schiptravee van de kerk aangebouwd, het uit 1630 stammende raadhuis, waarvan het begane-grond gedeelte eertijds tot waag diende. Van groot belang voor deze fraaie situatie is ook de oostelijk van de kerk gelegen voormalige rechtbank, alsmede de bebouwing ten westen van de kerk.

Het boombestand in de binnenstad is slechts gering, maar daar waar dit aanwezig is des te meer van waarde. Het verdient zeker aanbeveling aan dit aspect grote aandacht te besteden en op plaatsen, waar dit mogelijk is, dit element aan te vullen.

Aan de westzijde is een wat ruimer gebied opgenomen, omdat dit buitengebied, vanaf het Diep gezien, voor het historische stadsbeeld in zijn geheel van betekenis moet worden geacht. Bij eventuele nieuwbouwplannen op dit niet bebouwde terrein zal met dit aspect rekening gehouden moeten worden.

De onderhavige aanwijzing houdt geenszins een bevestiging in van de gehele situatie; de uit deze aanwijzing voortvloeiende bescherming heeft tot doel door middel van stedenbouwkundige maatregelen die waarborgen en richtlijnen te geven, die nodig zijn voor het behoud van het eigen karakter van dit stadsgezicht.

MONUMENTENRAAD

SECRETARIAAT: BALEN VAN ANDELPLEIN 2 - VOORBURG - TELEFOON 070-69 40 41

*

14 NOV. 1972

3396

Nr. 223.568

Bericht op

10 NOV. 1972
VOORBURG,

Onderwerp: Inschrijving register beschermde
stads- en dorpsgezichten van
het beschermde stadsgezicht te
Appingedam, gemeente Appingedam

Bijlagen: 4

Onder verwijzing naar artikel 21, tweede lid, van de Monumentenwet, doe ik U hierbij toekomen 1 exemplaar van het register van beschermde stads- en dorpsgezichten betreffende het bij beschikking van 11 september 1972, nr. MMA/Mo 164.810 door de Staatssecretaressen van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening vastgestelde beschermde stadsgezicht te Appingedam, gemeente Appingedam.

Tem overvloede moge ik U erop wijzen, dat bij datum van inschrijving in het register, 13 november 1972, voor het beschermde gebied artikel 37, lid 5, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van toepassing is geworden, alsmede voor zolang het bestemmingsplan ex artikel 37, lid 5, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening nog geen rechtskracht heeft gekregen, artikel 50, lid 5, 6, 7, 9 en 10 van de Woningwet en artikel 46, lid 5, 6, 7, 9 en 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

DE WND. SECRETARIS VAN DE MONUMENTENRAAD,

Aan:

Burgemeester en Wethouders

van

Appingedam

te

APPINGEDAM.

(Dr. C.A. van Swigchem)

	E	W	W	W	
accord					
voor kennisgeving aan					
bespreken					
afwijzen					
eerst rapport					

17 NOV. 1972

AB/

933347*-190

Kopie stuurde naar d.g.w. 20/11/72

H. de G. w. / brief gedrukt en te gebruiken !!

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

Balen van Andelplein 2 Voorburg Telefoon 070 - 69 40 41

Nr. 223.568

Onderwerp: Toepassing artikel 44 lid 3 en artikel 46,
lid 5 en 7 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening
en
de artikelen 48, lid 3 en 50 lid 5 en 7
van de Woningwet.

Voorburg,

Ter bespoediging van de behandeling door de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van aanvragen om aanleg- of bouwvergunningen in gebieden, die als beschermd stads- of dorpsgezicht zijn ingeschreven, moge ik U verzoeken bij de melding aan genoemde Minister van de aangehouden aanvragen gebruik te maken van bijgaande briefmodellen.

Wellicht ten overvloede wijs ik U erop, dat

- 1) ingevolge het gestelde in artikel 48, lid 3 van de Woningwet en artikel 44, lid 3 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening een afschrift van de bouwvergunning cq aanlegvergunning aan de Monumentenraad gezonden dient te worden.
- 2) dat voor die panden, welke voorkomen op de lijst van beschermde monumenten in Uw gemeente, het bepaalde in de artikelen 14 en 15 van de Monumentenwet van kracht blijft

De Hoofddirecteur

(Mr. Jan Korff)

Aan Burgemeester en Wethouders
van .APPRINGEDAM.